

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Turunen, Arja; Kurvinen, Heidi

Title: Radikaalisti sukupuolesta : naisten asemaa tutkiva komitea politiikan uudistajana 1960-luvulla

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Valtiotieteellinen yhdistys, 2022

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Turunen, A., & Kurvinen, H. (2022, 21.12.2022). Radikaalisti sukupuolesta : naisten asemaa tutkiva komitea politiikan uudistajana 1960-luvulla. *Politiikasta*.

<https://politiikasta.fi/radikaalisti-sukupuolesta-naisten-asemaa-tutkiva-komitea-politiikan-uudistajana-1960-luvulla/>

Radikaalisti sukupuolesta: Naisten asemaa tutkiva komitea politiikan uudistajana 1960-luvulla

21.12.2022 / Arja Turunen ja Heidi Kurvinen / Artikkelit / feminismi, politiikka, Suomi / 6 minuutiksi luettavaa

Sanna Marinin johtama hallitus on herättänyt keskustelua intersektionaalista feminisimiä edustavalla poliittisella profiilillaan. Akateemisen keskustelun käyttö politiikan muutosvoimana ei kuitenkaan ole uutta, vaan näkyi jo 1960-luvulla muotoillussa tasa-arvopolitiikassa.

Pääministeri **Sanna Marinin** (sd.) hallituksen ilmoitus toteuttaa politiikassaan intersektionaalista feminisimiä **herätti hämmennystä** vuonna 2020. Julkisessa keskustelussa kysyttiin, mihin intersektionaalista feminisimiä tai ylipäänsä ideologisesti määriteltäviä käsitteitä

tarvitaan, kun Suomen lainsäädäntö pohjautuu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen.

Oikeustieteen professori **Kimberlé Crenshaw**'n jo vuonna 1989 nimeämä intersektionaalisuus tarkoittaa tarkastelutapaa, jossa sukupuolen lisäksi huomioidaan muut yksilön yhteiskunnalliseen asemaan vaikuttavat tekijät, kuten sosioekonominen tausta, asuinpaikka, alkuperä, koulutus ja seksuaalinen suuntautuminen. ”Intersektionaalisuuden avulla tunnistetaan syrjivät rakenteet, jotka voivat olla usein päällekkäisiä ja toisiaan läpileikkaavia,” **sisäministeri Maria Ohisalo** (vihr.) perusteli.

Sukupuolten tasa-arvon edistämisen historian näkökulmasta hallituksen ilmoituksessa oli poikkeuksellista se, että siinä mainitaan feminismi-sana. Kuten suomalaiseen tasa-arvopolitiikkaan perehtynyt yhteiskuntatieteilijä **Raija Julkunen** teoksessaan *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit* toteaa, suomalaisessa poliittisessä keskustelussa feminismiä on pidetty tarpeettomana, koska sukupuolten tasa-arvon on katsottu jo toteutuneen.

Puolueista esimerkiksi Vihreä liitto **julistautui virallisesti feministiseksi** vasta vuonna 2006. Feminismi sisältyy myös Vasemmistoliiton periaateohjelmaan, mutta puolueen sääntöihin sitä ei **ole vielä** kirjattu.

Kuten suomalaiseen tasa-arvopolitiikkaan perehtynyt yhteiskuntatieteilijä **Raija Julkunen** teoksessaan *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit* toteaa, suomalaisessa poliittisessä keskustelussa feminismiä on pidetty tarpeettomana, koska sukupuolten tasa-arvon on katsottu jo toteutuneen.

Tässä artikkelissa huomautamme, että suomalainen tasa-arvopolitiikka on aiemminkin perustunut akateemisiin käsitteisiin ja ideologisesti uudenlaisiin näkökulmiin koskien sukupuolta ja sukupuolten tasa-arvoa. Käsittelemme tarkemmin Naisten asemaa tutkivan komitean mietintöä vuodelta 1970, jonka pohjalta Suomeen alettiin ensimmäisen kerran laatia ja toteuttaa tasa-arvopolitiikkaa.

Tuolloin kyse ei ollut julkilausutusti feministisestä politiikasta, mutta tavoitteena oli yhteiskunta, joka olisi yhdenvertainen kaikille kansalaisille. Vanhat ja uudet käsitykset sukupuolesta ja tasa-arvopolitiikan tavoitteista myös limittyivät toisiinsa samalla tavoin kuin nykyisissä

poliittisissa naisjärjestöissä. Niiden toimintaa leimaa edelleen nais erityisyys, vaikka **intersektionaalisuuteen pohjaavat huomiot ovatkin moninaistaneet käsitystä tasa-arvopolitiikan tavoitteista.**

Naisten asemaa tutkiva komitea

Naisten asemaa tutkivan komitean asetti **Rafael Paasion** (sd.) johtama hallitus vuonna 1966. Komitean tehtävänä oli selvittää naisten asemaa yhteiskunnassa ja tehdä ehdotuksia sen parantamiseksi. Komitea totesi Suomessa olevan tarvetta useille uudistuksille. Mietinnössä vaadittiin muun muassa, että työpaikan valintaa, palkkaa tai etenemismahdollisuuksia ei saa rajata tai määritellä sukupuolen mukaan.

Niin ikään mietinnössä edellytettiin, että perheverotuksesta tulee siirtyä yksilökohtaiseen verotukseen, äitiyslomaa tulee pidentää ja kummallakin vanhemmalla tulee olla oikeus vanhempainvapaaseen, abortti tulee vapauttaa, pienten lasten hoitoa varten tulee olla tarjolla edullista kunnallista päivähoidoa ja kotitöiden helpottamiseksi perheille tulisi olla tarjolla kotitalouspalveluita. Lisäksi Suomeen tulisi perustaa valtiollinen tasa-arvoelin.

Tavoitteena oli muuttaa yhteiskuntaa purkamalla yhteiskunnan sukupuolittavat rakenteet, asenteet ja toimintatavat, jotta ihmisten olisi mahdollista tehdä elämässään yksilöllisiä valintoja.

Useat ehdotuksista – esimerkiksi aborttioikeus, lasten päivähoidojärjestelmä, perheverotuksen purkaminen ja Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan perustaminen – toteutuivat jo 1970-luvulla. Jotkut komitean esiin nostamista kysymyksistä puolestaan ovat edelleen ajankohtaisia. Esimerkiksi perhevapaiden jakaminen tasan **on ollut tavoitteena myös viimeisimmässä,** vuonna 2022 toteutetussa perhevapaaudistuksessa.

Vaikka komitean nimessä ja tehtävänannossa mainitaan vain naiset, komiteanmietinnön lähtökohtana oli radikaali sukupuolirooli-ideologia, joka perustui ajatukseen siitä, että sukupuolten tasa-arvoa ei tule ymmärtää vain naiskysymyksenä, vaan laajana kokonaisuutena, joka sisältää myös miehen aseman ja roolin kriittisen tarkastelun. Tavoitteena oli muuttaa yhteiskuntaa purkamalla yhteiskunnan sukupuolittavat rakenteet, asenteet ja toimintatavat, jotta ihmisten olisi mahdollista tehdä elämässään yksilöllisiä valintoja.

Radikaali sukupuolirooli-ideologia ja sukupuolten tasa-arvo

Radikaalin sukupuolirooli-ideologian tavoitteet muotoiltiin pohjoismaisessa sosiologisessa sukupuoliroolitutkimuksessa 1960-luvun alussa. Sukupuoliroolitutkimuksen ja radikaalin sukupuolirooli-ideologian edustajien tarkoituksena oli osoittaa, että naisten ja miesten asema ja rooli yhteiskunnassa eivät perustuneet biologiaan, vaan ne ovat sukupuolta koskevien käsitysten ja niihin kytkeytyvien yhteiskunnallisten rakenteiden tulosta. Sukupuolta koskevien käsitysten yhteiskunnallisuuden osoittamiseksi naisten ja miesten asemaa tarkasteltiin nimenomaisesti sukupuolirooli-ideologian käsitteen kautta.

Perhemalli, jossa mies vastaa perheen elättämisestä ja vaimo omistautuu lasten ja kodin hoidolle nimettiin konservatiivista sukupuolirooli-ideologiaa edustavaksi malliksi. Radikaalin sukupuolirooli-ideologian kannattajat huomauttivat, että konservatiivinen sukupuolirooli-ideologia perustui ajatukseen yhteiskunnallisesta julkisesta tilasta miesten alueena ja yksityisestä tilasta, kuten esimerkiksi kodista, naisten alueena. Konservatiivinen sukupuolirooli-ideologia myös tuotti ja ylläpiti tätä jaottelua.

Se, että miehiä kannustettiin auttamaan vaimoan kotitöissä, ei riittänyt, vaan myös miehen roolia tuli perusteellisesti uudistaa.

1960-luvun alussa naisten työssäkäynti nähtiin modernin yhteiskunnan merkinä. Jotta myös perheenäidit voisivat käydä työssä, alettiin etsiä malleja siihen, kuinka naiset voisivat yhdistää äitiyden ja työn. Ratkaisuna esitettiin, että äitiys ja työssäkäynti vuorottelevat naisen elämässä: he kouluttautuvat ja aloittavat työuran ennen perheen perustamista, jäävät kotiin lasten ollessa pieniä ja palaavat töihin esimerkiksi 10–20 kotona vietetyn vuoden jälkeen.

Äitien töihin paluun tukemiseksi isiä kannustettiin osallistumaan kotitöihin.

Sukupuoliroolitutkimuksessa tämä malli nimettiin maltillisen sukupuolirooli-ideologian mukaiseksi ratkaisuksi. Radikaalin sukupuolirooli-ideologian näkökulmasta maltilliseen sukupuolirooli-ideologiaan perustuva yhteiskuntapolitiikka jätti naiset kamppailemaan kahden roolin ristipaineessa. Se, että miehiä kannustettiin auttamaan vaimoan kotitöissä, ei riittänyt, vaan myös miehen roolia tuli perusteellisesti uudistaa.

Yhdistys 9 ja SNDL uuden tasa-arvoideologian edistäjinä

Suomessa radikaalin sukupuolirooli-ideologian tunnetuin edustaja oli vuonna 1966 perustettu *Yhdistys 9*. Aloite yhdistyksen perustamiseen tuli yhteiskuntatieteitä opiskelleelta **Kati Peltolalta** syksyllä 1965. Yhdistyksen ydinryhmässä oli 9 jäsentä, mistä tuli

yhdistyksen nimi. Yhdistys teki tutkimuksia ja selvityksiä naisten ja miesten asemasta ja rooleista sekä ehdotti niiden pohjalta uudistuksia. Se myös osallistui aktiivisesti julkiseen keskusteluun ja järjesti mielenilmauksia sekä seminaareja.

Tärkein väylä tavoitteiden edistämiseen oli Naisten asemaa tutkiva komitea. Se oli pääosin kansanedustajista koottu parlamentaarinen elin, mutta Yhdistys 9 sai siinä tärkeän aseman. Komitean sihteereinä olivat Yhdistys 9:n aktiivijäsenet **Leila Räsänen** ja **Anneli Kuusi**, ja useat muut Yhdistys 9:n jäsenet toimivat komitean jäseninä ja asiantuntijoina.

Vaikka Yhdistys 9 oli radikaalin sukupuolirooli-ideologian näkyvin edustaja julkisessa keskustelussa, Naisten asemaa tutkivan komitean työlle ja suomalaisen tasa-arvopolitiikan kehittymiselle oli ensiarvoisen tärkeää, että ajan käsitykset sukupuolesta vaikuttivat myös puolueiden naisjärjestöjen työhön. Erityisesti Suomen Kansan Demokraattisen Liiton (SKDL) naisjärjestö Suomen Naisten Demokraattinen Liitto (SNDL) omaksui radikaalin sukupuolirooli-ideologian mukaisia ajatuksia.

Keskinäinen ajatustenvaihto konkretisoitui Naisten asemaa tutkivan komitean työssä, jonka tuloksena syntynyt komiteanmietintö heijastelee 1960-luvun julkista keskustelua sukupuolesta, mutta huomioi poliittisen päätöksenteon realiteetit.

SNDL oli perustettu vuonna 1944, ja se oli 1940-luvun lopulta lähtien pyrkinyt edistämään naisten asemaa vaatimalla muun muassa tasa-arvoista palkkausta ja äitiysloman pidennystä. 1960-luvun puolivälissä liiton johdossa havaittiin, ettei sen ohjelma tarjonnut käytännön välineitä sukupuolten tasa-arvon edistämiseen. Yhdistys 9:n jäsenten aloittama julkinen keskustelu sukupuolirooleista rohkaisi naisliittoa tarkastelemaan naisten asemaa radikaalin sukupuolirooli-ideologian mukaisesti. Naisliitto perusti vuonna 1966 oman komitean valmistelemaan naisten aseman parantamista, ja ”Nainen, mies, demokratia” -niminen ohjelma julkaistiin vuonna 1968.

Yhdistys 9:n ja SNDL:n tavoitteiden lukeminen rinnakkain osoittaa, että niillä oli monin paikoin yhtäläiset tavoitteet ja että ne kehittivät ohjelmaansa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. SNDL omaksui Yhdistys 9:ltä radikaalin sukupuolirooli-ideologian termistön, ja Yhdistys 9 vastavuoroisesti SNDL:lta marxilaisen kapitalismikriittisen näkökulman.

Keskeisiä olivat myös Kati Peltolan tapaiset henkilöt, jotka olivat aktiivisia sekä Yhdistys 9:ssä että SKDL:ssä. Keskinäinen ajatustenvaihto konkretisoitui Naisten asemaa tutkivan komitean työssä, jonka tuloksena syntynyt komiteanmietintö heijastelee 1960-luvun julkista keskustelua sukupuolesta, mutta huomioi poliittisen päätöksenteon realiteetit.

Ruohonjuuritason feminismin ja tasa-arvopolitiikan leikkauspisteistä

Naisten asemaa tutkineen komitean raporttiin kirjautui vain osa Yhdistys 9:n tavoitteista. Vaikka termiä ”radikaali sukupuolirooli-ideologia” ei komiteanmietinnöstä löydy, sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskeva politiikka, joka mietinnössä muotoiltiin, pohjautui nimenomaan siihen.

Feminismin historiaa tutkittaessa on puolestaan tärkeää huomioida, ettei rajauduta yksinomaan puoluepoliittisesti sitoutumattomiin kansalaisjärjestöihin.

Ruohonjuuritason feminismi ja feministiseen teoriaan pohjaava keskustelu sukupuolten tasa-arvosta kehittyivät Suomessa vasta komiteamietinnön julkistamisen jälkeen, mutta kansainvälisen feministisen liikkeen näkökulmasta mietintöön kirjattiin juuri feministiselle liikkeelle keskeisiä ongelmakohtia ja niiden ratkaisuja. Siten mietintöä ja radikaalia sukupuolirooli-ideologiaa on perusteltua pitää feministisen politiikan ja ideologian edustajina.

Sukupuolten tasa-arvon edistämistä ja sen historiaa tutkittaessa keskittyminen vain virallisessa politiikassa käytettyyn sanastoon ei siis kerro koko totuutta. Feminismin historiaa tutkittaessa on puolestaan tärkeää huomioida, ettei rajauduta yksinomaan puoluepoliittisesti sitoutumattomiin kansalaisjärjestöihin.

Naisten asemaa tutkineen komitean raportin takaa löytyy tieteellisen tutkimuksen, puoluepoliittisen ideologian, kansalaisjärjestöjen ja niiden jäsenten välinen vuorovaikutus. Jatkossa olisikin tärkeä tutkia, miten vuorovaikutus teoreettisen tutkimuksen, yhteiskunnallisten liikkeiden ja puoluepolitiikan välillä on feminismiin edistämiseksi toteutunut 1970-luvulta lähtien.

Dosentti, etnologi Arja Turunen on Jyväskylän yliopiston tutkija. Hän tutkii Yhdistys 9:n historiaa Koneen säätiön rahoittamassa hankkeessa.

Dosentti, historiantutkija Heidi Kurvinen on kollegiumtutkijana Turun yliopiston ihmistieteiden tutkijakollegiumissa (TIAS). Hän on perehtynyt kotimaisesta feminismistä käytyyn julkiseen keskusteluun ja SNDL:n historiaan.

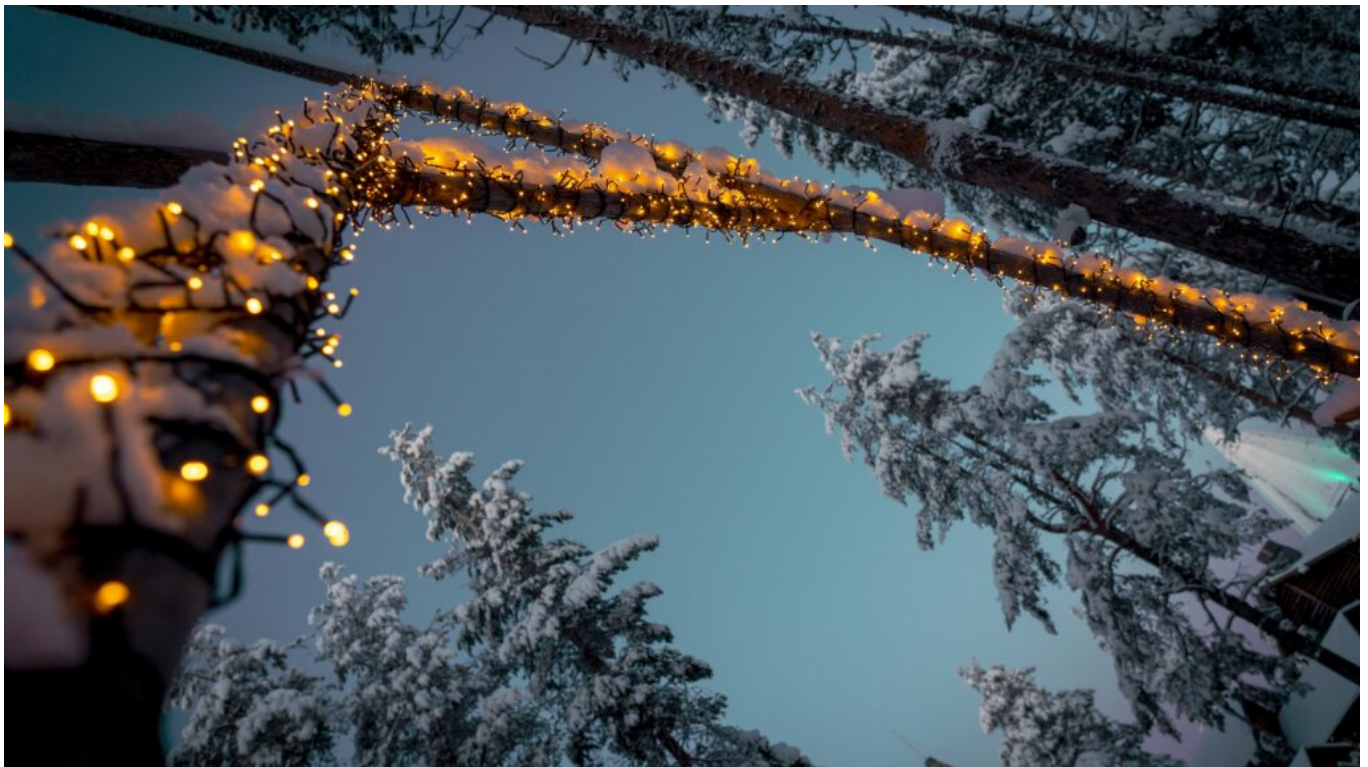
Artikkeli perustuu kirjoittajien *Women's History Review* -tiedelehdessä heinäkuussa 2022 julkaistuun [tutkimusartikkeliin](#).

Artikkelin pääkuva: Kansan arkisto.

[← Edellinen Artikkel](#)

[Seuraava Artikkel](#) →

Läs också

Rauhaisaa joulua!

23.12.2022

Kuurosokeat oppaina osallisuuden konkretiaan

22.12.2022

Podcast: Historian tutkimuksesta ja tietokirjan syntyprosessista

19.12.2022

Kirjoittajista

Arja Turunen

Dosentti, etnologi Arja Turunen on Jyväskylän yliopiston tutkija. Hän tutkii Yhdistys 9:n historiaa Koneen säätiön rahoittamassa hankkeessa.

Heidi Kurvinen

Dosentti, historiantutkija Heidi Kurvinen on kollegiumtutkijana Turun yliopiston ihmistieteiden tutkijakollegiumissa (TIAS). Hän on perehtynyt kotimaisesta feminismistä käytyyn julkiseen keskusteluun ja SNDL:n historiaan.

Kommentoi

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista. Pakolliset kentät on merkitty *

Kirjoita tähän..

Nimi*

Sähköpostiosoite*

Kotisivun osoite

Lähetä kommentti »

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Selaa arkistoa

demokratia Suomi Venäjä Euroopan unioni populismi

Yhdysvallat Retoriikka Turvallisuuspolitiikka Media Maahanmuutto

ilmastonmuutos Tutkimus Yliopisto Eurooppa Tasa-arvo Terrorismi talous Ulkopolitiikka

Vaalianalyysit Ranska DocPoint Puolueet Ihmisoikeudet Ympäristöpolitiikka Aktivismi Identiteetti Uskonto

Äärioikeisto Kysy politiikasta sukupuoli Ukrainan kriisi Historia Sosiaalinen media työ Turkki nuoret Perussuomalaiset Tutkijavideot

pakolaisuus osallistuminen

Tarkennettu haku

Hakusana

Ajanjakso

Kirjoittajat

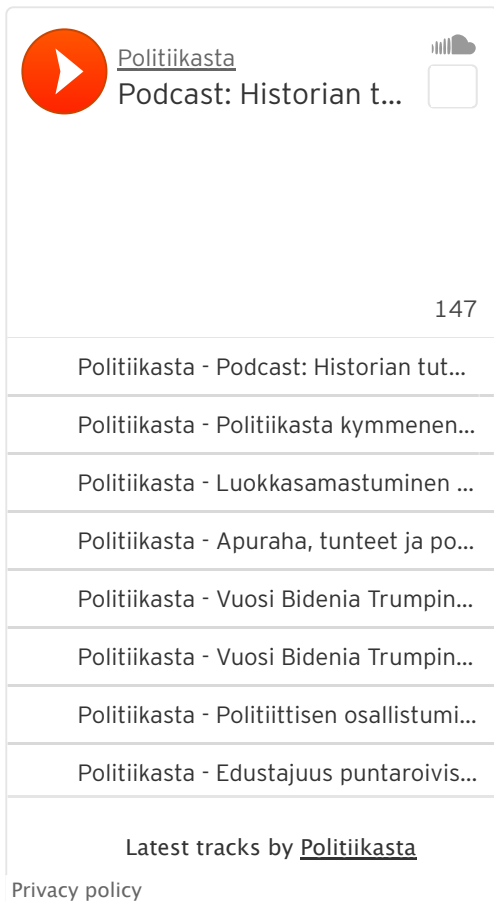
 ▼

Avainsanat

 ▼

Hae

Uusimmat podcastit

Poliitikasta
Podcast: Historian t...

147

- Podliikasta - Podcast: Historian tut...
- Podliikasta - Poliikasta kymmenen...
- Podliikasta - Luokkasamastuminen ...
- Podliikasta - Apuraha, tunteet ja po...
- Podliikasta - Vuosi Bidenia Trumpin...
- Podliikasta - Vuosi Bidenia Trumpin...
- Podliikasta - Poliittisen osallistumi...
- Podliikasta - Edustajuus puntaroivis...

Latest tracks by [Poliitikasta](#)

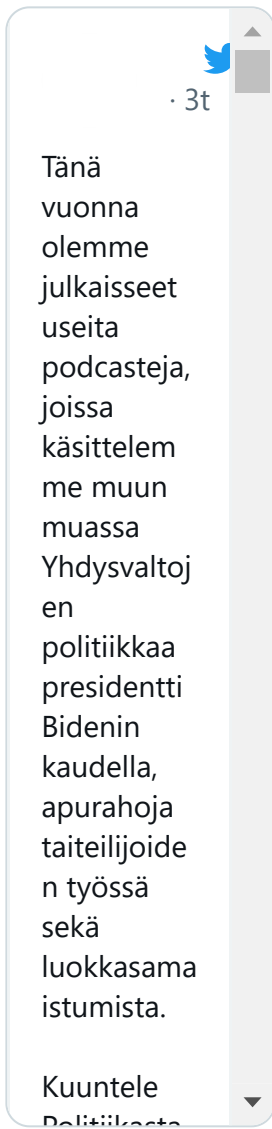
[Privacy policy](#)

Seuraa meitä Facebookissa

Seuraa meitä

Seuraa meitä Twitterissä

Meistä

[Etusivu](#)

[Mikä?](#)

[Arkisto](#)

[Videot](#)

[Tapahtumat](#)

[Podcastit](#)

[Toimitus](#)

[Kirjoittajat](#)

[Poliitikasta kouluissa](#)

[Terms & Privacy Policy](#)

Onko sinulla kysyttävää?

Ota yhteyttä

Copyright © 2022 Poliitikasta ISSN 2323-7090: Terms & Privacy Policy